

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

כ"ב שבט

יתרו

גליון יט (תקל)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

היי תהא שנת נסים

מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצי"צ

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

עשי"ק פ' יתרו, ערב כ"ב שבט - יום היארצייט דהרבנית
הצדקנית נ"ע, - ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א
תהא שנת נסים.

תוכן הענינים

שיחות

- 5 ט"ו בשבט - ר"ה לאילנות.
6 שנת תשי"נ.
7 מגילת אנטיוכוס.

לקוטי שיחות

- 9 ציווי הנביא בנביאים וכתובים.
12 נבואה דבר טבעי או נסי.
13 טעמו של ר' יוסי דצבאות הוא שם חול.
14 פירות של ביהמ"ק.
15 נס חנוכה - טמאים ביד טהורים.
17 החילוק בין "גדר" ד"ת ו"קדושת" ספרי קודש.
20 תפלה בעבודת האדם.

מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א

- 21 קיום המצוות בזמן הגלות.

פשוטו של מקרא

- 24 בפירש"י בשלח (פ"ד פכ"ו)
- 26 בפירש"י (פ"ח פ"ד)

נגלה

- 28 אין נושאים נשים בחולו של מועד
- 29 גביע הוא כתבנית כוס אטום

שונות

- 31 לב לדעת, עינים לראות, אזניים לשמוע
- 31 אמירת יגמה"ר ביחיד
- 32 הוספות והערות על ספה המנהגים - מנהגי חב"ד
- 35 ראיון עם כ"ק אדמו"ר מהרי"צ ני"ע בשנת תר"צ

מספר פאקסמיליא לשלוח הערות: 9289 - 439 (718)

ש י ח ו ת

ט"ו בשבט - ר"ה לאילנות

הת' נתן פרידמאן

≈ תות"ל 770 ≈

בשיחת ש"פ בשלח ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א הטעם שקורין לט"ו בשבט ראש השנה לאילנות (לשון רבים) אף שלשון המשנה הוא ראש השנה לאילן (לשון יחיד) כי התחלת עבודת האדם בכל יום ויום היא באמירת הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך שכולל עצמו עם הרבים ואח"כ מתחיל עבודת היחיד.

ויש להעיר מ"ש בבני יששכר (מאמר חודש שבט מאמר ב' אות ב') להתפלל בט"ו בשבט על אתרוג כשר יפה ומהודר שיזמין השי"ת בעת שיצטרך למצוה, ופי' טעם שאמר התנא במתניתין בא' בשבט ר"ה לאילן כדברי ב"ש ובי"ה אומרים ט"ו בו לשון יחיד ולא אמר לאילנות כמו באינך, לרמז מה שקיבלנו מרבתינו להתפלל בט"ו בשבט על אתרוג כשר ומהודר, כי הנה זה היום אשר עולה השרף באילנות, וזהו שרמז התנא באומרו לשון יחיד לאילן להורות על האילן המיוחד המבואר בתורה למצוה.

≈ ≈ ≈

בשיחה שם גם נתבאר הענין של ט"ו בשבט איך שהוא נוגע בעבודה **לכל אחד ואחד**, וביאר דבזמן הגלות בחינת ארץ ישראל שבכאוי"א ועד שיש לכל ישראל גם בזמן הגלות חלק בארץ ישראל אמה אחת או ד' אמות ונוגע להלכה בדיני פרוזבול.

יש לבאר בזה מה שראיתי מקשים על ר"ה זו, ובהקדים: יום חמשה עשר בשבט ר"ה לאילן יש לבאר בשני אופנים:

(א) יום זה נקבע כר"ה לאילן היינו שהוא ר"ה ממש והוא שונה מר"ה הרגיל שהוא ביום אי בתשרי.

(ב) יום זה אינו ר"ה, אלא א' בתשרי הוא ר"ה, אולם כיון שגמר גידול הפירות של השנה הקודמת אינו נגמר עד ט"ו בשבט, לפיכך כל הפירות שחנטו עד ט"ו בשבט נחשבים כאלו גדלו לפני ר"ה - א' תשרי הקודם (ספר בית ישי סי' א') וראה גם בכמה מאחרונים שמבארים עפ"י מחלוקת רש"י ותוס' ב"ה די"ד, (טורי אבן).

וראיתך מקשים ע"י דכיצד ט"ו בשבט הוא ר"ה לאילן בכל העולם? בשלמא אם תאריך זה' נקבע להיות ר"ה אם כן כיון שבא"י באותו יום נגמרו רוב הגשמים לכן הפך תאריך זה להיות ר"ה ומשום כך הוא ר"ה בכל מקום, אך אם הוא רק תאריך גילוי המציאות שהפירות גדלים על מימי שנה שעברה, דבר זה לא יתכן בארצות שבהם יורדים גשמים בכל עת.

אבל עפ"י ביאור השיחה לא קשה מידי, דהשמחה בט"ו בשבט הוא על חלקו של כל יהודי בארץ ישראל. אף שחלקו בחו"ל עדין לא נגמר.

שנת תש"נ

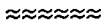
הרב אלי' זילברשטיין
≈ שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א ≈
יוטיקא נ"י.

בשיחת ש"ק פי' וארא אות ט' אומר כ"ק אדמו"ר שליט"א ששנת תש"נ הוא חצות היום עפ"י הרמב"ן בפ"י עה"ת פי' בראשית עיי"ש ובשיחת ש"ק פי' בא שלאח"ז.

וכדאי להעיר מדברי החת"ס בשו"ת שלו ח"ו סי' סא וז"ל: ואסיים בדבר טוב בעקבות משיחא אעורר על דברי רמב"ן בפ' בראשית על פסוק אשר ברא אלוקים לעשות שם האריך לגלות הקץ הכמוס ומרוב חשקו ותאוותו לביאת משיח קירב חשבונו להיות קרוב לזמנו ז"ל. וטעה טעות גדול במח"כ הרמה . . ונוראות נפלאתי על הרמב"ן ז"ל שכי' ביום הששי בבקר וכו' ואחר

עשיריתו בשיעור הנץ החמה ובא הגואל וכו' ויהי זה קי"ח שנים אחרי ה' אלפים וכו' עכ"ל. ותימה רבה כי שכח היום הולך אחר הלילה ויהי ערב ויהי בקר, נמצא כי ת"ק שנים הראשונים של אלף הששי הם בבחי' הלילה שהוא הערב של יום הששי של בריאה ואח"כ ה' בריאת החיות ואם נמתין עוד עד אחר הנץ החמה לקיים כסאו כשמש נגדי והנץ הוא עשירית היום אי"כ יהי עכ"פ אחר תקי"נ שנים לאלף הששי. אמנם נראה שאין שיך כשמש נגדי על התחלת התנוצצה אלא אח"כ וכו' עכ"ל שם.

והנה לפי חשבון הזה יוצא שקיום הפסוק דכסאו כשמש נגדי (המובא ברמב"ן וחת"ס שם) באופן הכי מתאים הוא בחצות היום דוקא או עכ"פ סמוך לזה דהיינו בשנת תשי"נ כמבואר בהשיחה שם.

מגילת אנטיוכוס

הרב ישכר דוד קלויזנר
 ~ נחלת הר חב"ד ~

בהמשך למ"ש בגליון טז (תקכז) עמ' 5 בענין מגילת חשמונאי, יש להוסיף: ברם יל"ע, ממה שרב סעדיה גאון כתב בספר הגלוי, שספר "בני חשמונאי" כתבוהו בני מתתיהו, יהודה שמעון יוחנן יונתן ואלעזר, ובדבריו שם (עמ' קנ, קסב, קפ) באו דברים מפורשים בתיאור מגילה - ספר זה שמדבר בו, שהוא דומה לספר דניאל (ועזרא) הכתובים בלשון הכשדים, ושהיא מפוסקת לפסוקים כספרי התנ"ך ומוטעמת בטעמים. ורס"ג מצא גם לנחוץ לתרגם המגילה ללשון ערבי לתועלת ההמון שאינם מבינים היטב הלשון המקורות.

בעל הלכות גדולות (קמא, ד) כתב: "זקני בית שמאי וזקני בית הלל כתבו "מגילת בית חשמונאי", ועד עכשיו לא עלה לדורות עד שיעמוד כהן לאורים ותומים. והם כתבו מגילת ועניית בעליית חנניה בן חזקיה בן גוריון כשעלו לבקר,

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ציווי הנביא בנביאים וכתובים.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
≈ ר"מ בישיבה ≈

בלקו"ש ר"ח שבט (סעי' ד') מביא מה שאמרו רז"ל (תענית ט,א) "מי איכא מידי דכתיבי בכתובי דלא רמיזי באורייתא" ופירש"י "ולא רמזה משה באורייתא, שחומש הוא יסוד נביאים וכתובים ובכולם יש סמך למצוא מן התורה", ועפ"ז י"ל, שכשם שלתוכן הדברים שבני"ך יש סמך למצוא מן התורה", כך הוא בנוגע לאופן התגלות הדברים שבני"ך, שכדי שיחול עליהם שם "תורה", צ"ל "יסוד" להתגלות כזו בתורת משה עצמו, כלומר: הענינים שבספרי נביאים וכתובים (שנתגלו ע"י נבואה ורוח"ק) אינם רק בגדר "דברי נביא" (וכיו"ב), אלא הם "תורה", שלכן הציוויים שבהם, חייבים אנו לקיים (לא רק) מצד החיוב לשמוע אל דברי הנביא, אלא מצד חיוב התורה לקיים "דברי קבלה". ויש לומר שהיסוד לזה שיחול על דברים שנתגלו ע"י נבואה או רוח"ק גדר "תורה" בתורת משה גופא, הוא משנה תורה שנאמר (רק) ברוח"ק עיי"ש.

ולכאורה צריך ביאור במ"ש שהציוויים שבהם חייבים אנו לקיים מצד חיוב התורה לקיים דברי קבלה כו', לא רק מצד החיוב לשמוע אל דברי הנביא, דלכאורה הלא אמרין בכ"מ (מגילה ג,א, תמורה טז,א ועוד) אלה המצוות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה, ותורה לא בשמים היא, וא"כ אם הם דברי הנביא שחייבים לקיימם מצד מצוה לשמוע דברי הנביא, איך חל עליהם שם "תורה", כיון דאין הנביא רשאי לחדש דבר?

ולדוגמא מצוות כבוד ועונג שבת שישעיהו הנביא אמר (ישעי' נח) וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד, דכתב ע"ז בשו"ת חת"ס או"ח ס"י קס"ח וז"ל: הרמב"ם פ"ל מהלי שבת כתב עונג שבת וכבודו הוא מדברי סופרים דכתיב בישעיה וקראת לשבת

עונג, והנה אין כוונתו שהוא רק מצוה דרבנן או מדברי קבלה כמו פורים אלא מדאורייתא ממש נאמרה למרע"ה בעל פה הלכה למשה מסיני, ואתי ישע"י ואסמכיה אקרא, דאי לא תימא הכי שהי' הלכה למשה מסיני אין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה, אלא עיי' הללמ"מ היא והרמב"ם קרי ליה דברי סופרים כדרכו של הרמב"ם כו' עכ"ל. וכ"כ היראים בסי' תי"ב דמצות עונג שבת גמרא גמירי לה ואתא ישעיה ואסמכיה אקרא והיינ אמרינן בזבחים (יח,ב) ובסנהדרין (כב,ב) דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מתורת יחזקאל בן בוזי למדנו.. אלא עד דלא אתי יחזקאל גמרא גמירי לה [הלכה למשה מסיני] ואתא יחזקאל ואסמכיה אקרא, ועיי' גם במהרי"ץ חיות מאמר דברי נביאים ודברי קבלה, שהאריך בזה דעכצ"ל שהציוויים הי' הללמ"מ, דאלי"כ הרי אין הנביא רשאי לחדש דבר, ועיי' בקרית ספר הלי' ביחבי"ח פ"א ופ"ד ופ"ו שכתב עדי"ז (וראה בשו"ע אדה"ז ר"ס רמ"ב וסי' אוצר השבת פתיחה סי' ג', ובכ"מ) וא"כ אם בחשיחה קאי על ציוויים כאלו שהם הלכה למשה מסיני הרי בלאו הכי הם תורה, כיון שהם הלכה למשה מסיני?

אלא שהרי ישנם ציוויים דלא שייך לומר בהם שהם הללמ"מ כגון החיוב דקריאת המגילה כו' ודי' צומות כו' וכיו"ב, שחיובם הם מצד "דברי קבלה" עצמו, אבל לכאורה עכצ"ל שמקודם נתקנו עיי' הסנהדרין שבאותו הדור, ואח"כ נכתבו בנו"כ, דאם לא נימא כן הרי קשה כני"ל דאין הנביא רשאי לחדש דבר, וא"כ גם עיי' יש שם של תורה מצד תקנת הסנהדרין, ועיי' מ"ש הרמב"ם בריש הלי' ממרים דבי"ד הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבעל פה כו' ועליהם הבטיחה תורה שנאמר עפ"י התורה אשר ירוך וכו'?

ואפשר לומר עפ"י מ"ש הגרי"ב סולוביציק שליט"א (בסי' שעורים לזכר אבא מרי ז"ל) ת"א בענין כיבוד ועונג שבת דמשתמשים במונח דברי קבלה רק במקום שהתקנה או המצוה הוזכרה בכתבי קודש, למשל קריאת המגילה תקנה היא כשאר תקנות מד"ס, שהותקנה עיי' בי"ד הגדול של אנשי כנסת הגדולה, כמו נר חנוכה, אולם הבדל גדול קיים בין מגילה לנר חנוכה דנר חנוכה מוזכר רק בתושבע"פ, משא"כ מקרא מגילה ושאר המצוות הקשורות בפורים נקבעו במגילת אסתר

שהיא חלק בלתי נפרד של כתבי הקודש, וממשיך לבאר בארוכה הגמי' מגילה ז,א, שביקשה אסתר כתבוני לדורות, דבקשה זו היא שמגילת אסתר תכנס לכתבי הקודש, דמה שלכתחילה חודשה עיי' סנהדרין כ"ו תעלה לדרגת מצוה מדברי קבלה שנמצאים בכתבי הקודש וזהו מ"ש במגילה "ומאמר אסתר קים ונכתב בספר", וזהו מה שאומר במגילה שם "בתחילה קבעוה בשושן ולבסוף בכל העולם כולו" דאם כל תוקף חובת קריאת המגילה היי מבוסס על התקנה של סנהדרין, אפשר להגביל את המצוה במקומות ידועים, דהכל תלוי בדעת המתקנים ובקבלת הציבור, אבל אחרי שנתקדשה בקדושת כתבי הקודש חלה היא על כל ישראל בתורת דבר ה' המחייב הכל עיי"ש בארוכה, דלפ"י יוצא דגם מצוות אלו שנתקנו עיי' הסנהדרין כ"ו, הנח כשנכתבו בכתבי הקודש חל עליהם השם דדבר- קבלה ויש להם תוקף מיוחד כנ"ל, וזהו כפי שנת' בהשיחה דהיסוד לזה הוא ממשנה תורה.

ושם ממשיך עוד בענין ד' צומות דבזה לא מצינו שנתקנו עיי' אנשי כנח"ג כמו שמצינו במגילה שם, ששלחה אסתר לסנהדרין כתבוני לדורות וכו', דבד' צומות כתב הרמב"ם (הל' תעניות פ"ה הי"ד) שארבע צומות האלו הרי הן מפורשין בקבלה, ולא כתב בזה "שנתקנו" (כמ"ש לגבי מגילה), כי בזה אין לנו שום מקור שחיי תקנה מיוחדת להתענות בימים אלו, אלא דזה בא רק עיי' נבואת זכריה, וכדמוכח מזכריה ז' עיי"ש, ועיי' דברי הנביא עצמו הי"ז נעשה לי"דברי קבלה".

ומקשה עיי' דבשלמא אם היי מעיקרא תקנת סנהדרין לא קשה מהא דאין הנביא רשאי לחדש דבר, אבל בדברים אלו שנצטוונו עליהם רק עיי' נביא קשה (כנ"ל) והרי אין הנביא רשאי לחדש דבר?

וכתב עיי' דאין זה קושיא כלל, ההלכה נאמרה כי אין הנביא רשאי לחדש דבר מדאורייתא, אבל ביחס לדברי סופרים או לדברי קבלה, הנביא מחדש בנבואתו, כיון שמצוה זו יכולה לחקבע עיי' חכמי המסורה, גם **עצמם של כתבי קודש** קובעים אותה המצוה בתורת חובה מדברי קבלה, עיי"ש בארוכה. דלפי דבריו מובן היטב מה שנתבאר בהשיחה דציווי הנכתב בנו"כ

עייז גופא חל עליהם שם תורה שצריכים לקיימם מצד שהם דברי קבלה.

≈ ≈ ≈

נבואה דבר טבעי או נסי

ב) בלקויש פי בא (סעי די) מבאר שיטת רי יוסי שצבאות אינו משמות הקדושים, דיסודו בזה הוא מכיון שלא מצינו שם זה בתורה כדאיתא בגמ' (ברכות לא,ב) שבאתה חנה וקראתו צבאות, וס"ל לרי יוסי דשמות של הקב"ה צריכים לבוא לראשונה בתורה שהיא דבר הי' ממש, דאף שדברי הנביא הם דבר הי' מ"מ כיון שענין הנבואה היא מה שהאל-ל מנבא את בני האדם שדבר הי' מתלבש בדעתו ובחשגתו ובסגנונו של הנביא הרי כשם שאין ביכולת שום נברא להשיג בוראו כך אינו יכול להשיג מדותיו (שחן שמותיו ית') לכן סב"ל לרי יוסי שלא יתכן ששמו של הקב"ה עצמו יתגלה עייז נביא, אבל הת"ק חולק עייז כי מכיון שדברי הנביא הם דבר הי' המתלבש בו, לכן גם שם זה יש בו קדושה כזו שאינו נמחק עיייש.

ואולי אפשר לקשר עם מ"ש האברבנאל (עמוס פ"א) שהשיג שם על הרמב"ם שהניח יסוד מוסד שא"א שתחול הנבואה רק על אדם המוכן אליה, אם בהכנה טבעית כפי שמוזג גופו ומוחו וכח דמיונו, ואמר עייז האברבנאל שדעת זה בנוי על דברי הפילוסוף שהנבואה היא דבר טבעי מגעת לאדם כשאר צורות הטבעיות שלא יחולו בנושאייהם כי אם אחרי ההכנות הראויות עליהם, ואין זה דעת תורתנו כי אין הנבואה דבר טבעי ואין ההכנה צריכה אליה, כי הנבואה דבר נס בהכרח, כי כל כח משיג יש לו יחוס שמור ומוגבל עם הדבר המושג אליו, ונפש האדם אין לה יחוס ולא ערך על הסידור האלקי שתקבלהו בדרך טבע אם לא בדרך נס, וא"כ ההכנות הטבעיות כו' אינם תנאי על הנבואה עיייש. וראה בסי' מאורי ציון עי' רכ"א וסי' בית שרגא עי' קכ"ו.

דלפי"ז יש מקום לבאר פלוגתת רי יוסי והת"ק, דלפי שיטת הרמב"ם דנבואה הוא ענין טבעי והוא בא מצד האדם, מסתבר

דזה מוגבל בעיקר לפי דעת האדם, ובמילא לא שייך שנביא
 יוכל להשיג שמותיו ית' כו', וכדעת ר' יוסי, אבל לדעת
 האברנאל שהו"ע נסיי המגיע מהשי"ת כו' שהעיקר הוא מצד
 למעלה, הנה לפי"ז שייך לומר שנביא ידע שמותיו ית'
 כו'.

≈ ≈ ≈

טעמו של ר' יוסי דצבאות הוא שם חול

(ג) במ"ש בריש סעי' ד' דיש לעיין בהרא"י שבמסכת סופרים
 וירושלמי מהכתוב "ופקדו שרי צבאות בראש העם" - והרי גם
 השמות א-ל אלקים ועוד הם לשון חול במקום אחר (כמו ואת
 אילי הארץ לקח, צדקתך כהררי א-ל כו') ולמה הרא"י ששם
 צבאות נקרא חול במקום אחר הו"י הטעם שכאשר קוראים אותו בו
 ית' הוא נמוח ואינו שם קדוש? עיי"ש.

ולכאורה אפ"ל בזה כמ"ש במקרא סופרים (מסכת סופרים שם)
 דהחילוק בין צבאות לכל השמות הו"י בזה דכל השמות כגון
 אלקים עיקר תחילת הנחת הוראתו הונח על הבורא ית' שכן
 מצינו בראשית הו"י העולם נאמר בראשית ברא אלקים, ועל צד
 השאלה נאמר תואר זה גם על שופטים ומושלים, וכן שם אדני
 מצינו ראשיתו באברהם שאמר אדני אלקים במה אדע וגו', ועל
 צד השאלה נאמר אח"כ שם אדון על מי שיש לו עבדים וכו',
 'עדי' שם א-ל כו' משא"כ תואר צבאות מצינו תואר צבאות
 -מקרא מימי קדם קודם חנה שהוראתם חול אי"כ עיקר הנחתו הי'
 ול הוראת חול וממנו הושאל לתואר הבורא ית' בשם צבאות,
 זהו כוונת ר' יוסי להביא רא"י מופקדו צבאות וגו' שכבר
 נקודם חנה הי' זה מונח על שם חול עיי"ש. וכעין זה מבואר
 השיחה לעיל בסוף סעי' ג' עיי"ש, ואי"כ לכאורה צ"ב למה לא
 תא ליה גם הכא לפרש כן כוונת ר' יוסי.

≈ ≈ ≈

פירות של ביהמ"ק.

ד) בשיחת קודש ש"פ בשלח חמשה עשר בשבט בסופו איתא: וכן תהיי לנו..שכל בניי באים לארצנו הקדושה "כל יושבי עליי" וזוכים "לאכול מפריי ולשבוע מטובה" ובפרט הפירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ועד להפירות שבביהמ"ק, כמאמר רז"ל (תמיד כט, סע"א וש"נ) "גפן זהב היתה עומדת על פתח ההיכל כו"י, "בשעה שבנה שלמה ביהמ"ק נטע בו כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאים פירותיהן.. ועתיד הקב"ה להחזירן, שנאמר פרח תפרח ותגל אף גילת ורנן (יומא כא, ב) ע"כ.

ויש להעיר בזה מכמה נוסחאות בברכת מעין שלש: "ובנה ירושלים יעיר הקודש במהרה בימינו והעלנו לתוכה ושמחנו בבנינה ונאכל מפריה ונשבוע מטובה ונברכך עליה בקדושה ובטהרה". ומובא בספרים ששאלו להגרי"ז דמהו הפירוש "ונברכך בקדושה ובטהרה" מה זה קדושה ומה זה טהרה? והשיב הגרי"ז דזה קאי על "ובנה ירושלים כו"י והעלנו לתוכה כו"י ונאכל מפריה ונשבוע מטובה" דלכאורה קשה מהו פריה של ירושלים הלא אין נוטעין גנות בירושלים? (בי"ק פב, ב) אלא הכוונה הוא לפירות מעשר שני ונטע רבעי דזה נקרא פריה של ירושלים שדינם להיאכל בירושלים דוקא, וע"ז קאי בקדושה ובטהרה, דפירות אלו נאכלין בקדושה בתוך החומה, ובטהרה לא בטומאה, ומאי דאמרינן בקדושה ובטהרה לא קאי רק על ונברכך עליה, אלא על כל ההמשך ונאכל מפריה כו"י בקדושה ובטהרה, עכתי"ד.

ולפי הנ"ל בהשיחה לפי מאמר חז"ל דשלמה נטע בביהמ"ק כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאים פירותיהן.. ועתיד הקב"ה להחזירן כו"י יש מקום לפרש ד"ונאכל מפריה" קאי על מה דסמיך ליה ממש "ושמחנו בבנינה ונאכל מפריה" דהיינו מפירות של ביהמ"ק עצמו ונברכך עליה בקדושה ובטהרה, היינו שהאדם הנמצא שם הוא במצב של קדושה וטהרה.

נס חנופה - טמאים ביד טהורים

הת' משה אורנשטיין

≈ תות"ל 770 ≈

בלקו"ש חנוכה תשמ"ט מאריך לבאר הכוונה בשלשת הענינים הנאמרים בנוסח "ועל הנסים" - "טמאים ביד טהורים ורשעים וכו'" דקאי על המתיוונים מבניי גופא, היינו, שנוסף על הנס שבני חשמונאי גברו על מלכות יון, הנה עוד זאת, שנמסרו לידם גם ה"טמאים ורשעים וזדים" מבניי גופא.

וממשיך להכריח סברא זו, מפני שהניגוד שבגי דברים אלה שייך רק בבניי גופא (ולא בהיחס שבין ישראל לעמים) כלומר, בהיחס שבין ישראל לעמים לא מתאים לתאר האומות כטמאים בניגוד לבניי שהם טהורים - כי גדר טהרה אצל בניי הוא מסוג אחר לגמרי מכפי שהם אצל אוה"ע, ואי"ז בגדרם כלל (ועיי' איך שמכריח בכ"א מהגי ענינים שלא שייך לומר דקאי על היוונים וכו').

הנה בנוגע להכרחו בהלי ד"טמאים ביד טהורים" שהניח הנחה פשוטה דטמאים (כאן) הכוונה לטמאים - לי טומאה, אשר לכן מבאר דאוה"ע אינם בגדר טומאה כלל, וממילא מוכרח דהכוונה בהלי "טמאים ביד טהורים" הוא להמתיוונים מבניי ולא להיוונים דהם לא בגדר דטומאה וטהרה (דישראל) לכאורה חרי הוא צריך עיון וביאור.

דהנה מצינו בכו"כ מקומות דהתורה (וכו') נוקטת לי טומאה והכוונה היא לטומאה - לי איסור, ועד"מ, חיות טמאות ובהמות טהורות, שאין הכוונה בזה שבהמה אינה מטמאה ומיטמאה משא"כ חיות וכו' (וכו"ב), כ"א הכוונה שהחיות הם אסורות (באכילה וכו') משא"כ בהמות טהורות - שמותרות וכו', ומנין לו - ובהנחה פשוטה - שהכוונה כאן בהלשון הוא ללי טומאה (ולא ללי איסור), ויוקשה ביותר דאי"כ מנין דקאי על המתיוונים, דהלא כל ההכרח הוא משום שהאוה"ע אינם בגדר דטמאים (לי טומאה), אבל באם הכוונה היא ללי איסור י"ל בפשטות דקאי על היוונים.

וי"ל ובחקדים החילוק שבין איסור לטומאה עפ"י המבואר בלקו"ש ח"ג (ע' 984 ואילך) דעפ"י יובן כהני"ל, וכמו"כ יובן ביתר שאת (מבקודם) הכרחו (דכ"ק אדמו"ר שליט"א) דהכוונה הוא על המתיוונים ולא על היוונים (עכו"ם), הנה איסור זה רע המתלבש בשכל, לומר, שהאדם יכול להבין ולהרגיש את הרע שבאיסור, וע"ד מאכלות אסורות שמטמטמים את המח והלב, וגם כשהתורה התירה את האיסור (כדין "עוברת שהריחתי"), שמותר לאכול גם באיסור - עכ"ז הרי זה גורם למזג רע באדם האוכל את האיסור, משא"כ טומאה זה סוג רע כזה שלא שייך למששו ולהבינו בשכל או להרגישו, וזה אינו אלא מה שהוא "חוקה חקקתי גזירה גזרתי" (שלכן האיסור - בכללות - נוגע גם בזמן הזה, וטומאה - בכללות - נוגע רק בזמן הבית, כי רע הניכר צריך להזהר ממנו תמיד, אחרת זה לא רע הניכר, לאידך מה שהוא טמא רק מצד "גזירה גזרתי" ה"ז סתירה רק למדריגה הגבוהה שבקדושה שהיתה בזמן הבית, אך לגבי מדריגת הקדושה בזמן הזה אי"ז כל סתירה).

ועפ"י יובן בפשטות מה דהניח - ובפשטות - אשר הכוונה כאן בהל' "טמאים" הוא לא לל' איסור כ"א לל' טומאה, ובחקדים ביאור מטרותם דהיוונים בכל מלחמתם וכו', דהנה מצינו במעשה היוונים דבר פלא, דלשם מה **טימאו** היוונים את השמנים, אם הם רצו למנוע את הדלקת המנורה - היו יכולים לשפוך את השמן על הארץ, אך בכל אופן לא עשו כך, כ"א דוקא השאירו אותם בשלימותם, אלא שהם טימאו אותם.

מבואר על כך (עכ"פ בקיצור) שכל המושג "טהור" ו"טמא" הוא על-שכלי, איננו יכולים להבין בשכלנו מהו הדבר המבדיל בין הטהור לטמא, וכמ"ש הרמב"ם (בהל' מקוואות) "דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גז"ה" הן ואינם מדברים שדעתו של אדם מכרעתם והרי הם מכלל החוקים" כלומר, פירושם של טומאה וטהרה הוא איפא, על שכלית - למעלה מטעם ודעת.

את זאת לא יכלו היוונים לקבל - את התורה כחכמה עמוקה הם קיבלו, ואדרבה, הם היו בעד השכלה והבנה, מה שהפריע להם הי' היחס אל התורה כמשהו על שכלי במהותו, ואת הטהרה הזאת של התורה, את ראייתה כדבר שלמעלה מן השכל - זאת לא יכלו

היוונים לקבל, ועל כך לחמו על היהודים וניסו לעקור גישה זו של היהודים כלפי התורה, קרי: כללי הטומאה והטהרה וכו'.

ועפ"ז? מאד אי"ש דזה מה שהי' מונח בפשטות שהכוונה ב"טמאים וכו"י הוא ללי טומאה, היות וסברא פשוטה היא, דהרי כל מלחמתם של היוונים היתה (לא בשכל התורה וכו' - (ע"ד) איסור, כ"א עיקר מלחמתם היי' על למעי מן השכל, שיחס זה אל התורה המתבטא בטומאה וטהרה רצו היוונים לעקור עיי' מלחמתם, הרי מובן דכאשר באים לתאר הנצחון על היוונים עיי' להודות להי' אשר מסר טמאים ביד טהורים אזי פשוט דקאי על טמאים - לי טומאה.

ועפ"ז? מובן ביתר שאת הביאור וההכרח אשר לא שייך למימר שטמאים קאי על היוונים, היות וכל הענין של טומאה וכו' הוא ענין של למעי מטו"ד לגמרי, אשר הגוי אינו בגדר זה כלל, ובהכרח דקאי על המתיוונים שנלחמו על ענינים שלמעי מן השכל, כנת"ל, ומי"מ היי' הנס שהקב"ה מסר את הייטמאים ביד טהורים".

החילוק בין "גדר" ד"ת ו"קדושת" ספרי קודש

הת' ברוך מנחם זלצמן
 ≈ חות"ל 770 ≈

בהמשך למה שכתבתי בגליון הקודם, ט"ו בשבט - פ' בשלח, בנוגע להחילוק שבין פעולת וחידוש משה בתרגום בע"פ - שפעל עיי"ז "גדר" דברי תורה. ובין פעולת בניי, עיי' פעולתם בכתבתם לעי' לשון, שפעלו עיי"ז הענין דהחדרת "קדושה" בספרים שנכתבו בשאר לשונות, שיקראו "ספרי קודש", ולכן פעולת משה הוצרכה להיות דוקא עיי' משה, משא"כ פעולת בניי - די עיי' ציווי גרידא דמשה.

וראיתי כמה שנתקשו בהחילוק הנייל דיגדר" ד"ת, ויקדושת" ספרי קודש, דהיינו במה מתבטא חילוק זה באופן מוחשי, - באותיות ולא רק בתאורי. לכן ראיתי לבוא כאן רק בכמה מלים, הגם שכל זה הוא פשוט ומובן.

בהשיחה (רי"ח שבט), מסביר כ"ק אדמו"ר שליט"א באריכות את הענין **שהדיבור** בד"ת (לכאורה) צ"ל דוקא בלח"ק; ובקיצור: שבדברי התורה והנבואות וכל דברי קדושה כולם בלשון החוה נאמרו. . . הוא הלשון **שהקב"ה**. . . **מדבר בו**, לכן היי צ"ל לכאוי לימוד התורה בלשון הקודש דוקא, ולא רק תורה שבכתב. . . אלא אפילו בנוגע לפירוש התורה וכללות תורה שבע"פ, הגם שלכאורה נוגע ההבנה. . . מ"מ הרי הרהור לא כדיבור דמי, ויש כמה דינים החלים על **הדיבור** בד"ת, (גם בתורה שבע"פ), כמו האיסור **לדבר** בד"ת כשהוא ערום (משא"כ הרהור מותר), פסק אדה"ז שאין מברכים ברכות התורה על הרהור בד"ת אלא רק על **דיבור** בד"ת, ועוד.

ומביא בהערה 21. . . וראה גם הלי ת"ת שם סייב ש"אינו יוצא בלימוד זה [בהרהור לחוד] י"ח מצות ולמדתם אותם".

וממשיך בפנים: "שמקום לומר שהשם וגדר די"דברי תורה" חל רק על **דיבורים** שהם בלשון שהקב"ה מדבר בו, היינו לח"ק. וזוהי פעולת משה, שחל שם "תורה" על דברי תורה הנלמדים בשאר לשונות, דהגם שאין זה הלשון שהקב"ה מדבר בו, מ"מ חל ע"ז הגדר **דדברי תורה**, וכשאדם מוציא מפיו עניני תורה בלשונות האומות, היי מוציא מפיו **דברי תורה**, (ואסור **לדברם** קודם ברכת התורה וכו').

היוצא מכהני"ל בקיצור: שכ"ק אדמו"ר שליט"א מסביר ומדגיש כמה פעמים שההגדרה של "גדר" דברי תורה משתייכת - מתייחסת דוקא על **הדיבור** דתורה - "מוציא מפיו", בנוגע למצות ולמדתם וכו'.

ולכן כדי שיחיי אותו הגדר של תורה שיש על דיבור בלח"ק מחמת שהקב"ה מדבר בו, - עשה"ד וכו' בלח"ק, גם על **דיבור** בשאר לשונות, הוצרך משה לדבר - לתרגם לשאר לשונות, כדי

לפעול, שגם הדיבור בהם יהי לו אותו הגדר של דברי תורה, שיצא י"ח מצות "ולמדתם אותם", ברכות התורה וכו', כני"ל.

דהיינו שפעולת ה"גדר" הוא כדי שעייז יהי לזה הלשון דשאר האומות אותו הגדר כמו לה"ק, דהיינו, שגם בלשון זה יצא י"ח ולמדתם גו', וברכות התורה, ועוד.

(ולכן כדי להחדיר בזה הלשון דשאר האומות, אותו הגדר כמו בלשון **שהקב"ה מדבר בו**, הוצרך דוקא משה).

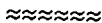
משא"כ בנוגע לה"כתיבה" לעי לשון שנעשתה עיי בני ישראל, לא נופל עיי הלשון ד"גדר" דברי תורה, שכן כמבואר לעיל, שגדר דברי תורה, שזה מתייחס ופועל בנוגע לברכת התורה, ויצאת י"ח מצות "ולמדתם אותם", הוא דוקא בנוגע לדיבור, שזהו דוקא כשמדבר תורה, מברך ברכות התורה, ומקיים המצוה, (בנוגע למצות "והגית בו" אם יוצא בהרהור או דוקא דיבור, עיין אנציקלופדי" תלמודית, ערך הרהור כדיבור סי"ג, י"א שיוצא בהרהור, כי "הגיון" היינו בלב, וי"ח עייז, עיי"ש) (משא"כ אם כתב - העתיק אפי' בלה"ק דברי תורה בלי קריאת הדברים בפה, לכאורה לא יצא י"ח "ולמדתם", וכן לא מברך). ולכן בנוגע להדיבור כבר נפעל עיי משה עצמו. וכאן בנוגע להכתיבה עיי בניי, הפעולה היא **שהכתב** [שעל הנייר] של שאר לשונות יהי בו גייכ "קדושה", להנייר שעליו כתובים הד"ת בשאר לשונות - שלא ינהגו בו מנהג בזיון כו'. וכמובן שלכתב גרידא לא שייך שם "גדר" ד"ת - דהיינו שיוצא י"ח וכו'. ולכן כל הפעולה שנעשתה עיי בניי היא החדרת "קדושה", כדי שספרים בדברי תורה הכתובים בשאר לשונות יהיו קדושים, ובלשון השיחה (סוף סי"ג) "ספרי קודשי". ובאם ילמד מתוך ספרים אלו בדיבור - מוציא מפיו יוצא י"ח, ומברך ברכות התורה, מחמת פעולת משה גדר ד"ת בענין הדיבור, ולא מפני פעולת בניי עיי כתיבתם - רק החדרת קדושה, וקי"ל.

ואולי יש להוסיף: שגם ענין דהחדרת קדושה, היי צי"ל עיי ציווי משה, דלכאורה למה לא הספיק עייז הנתנית כח דהחדרת

קדושה, שניתן הכח ע"ז מהקב"ה במי"ת, כידוע. (בגליון הקודם הוסבר באופן אחר).

וע"פ המבואר בשיחה, שעניני תורה צ"ל דוקא ע"י משה, משום תורה צוה . . . משה. כל . . . ניתן למשה מסיני, דהיינו שלו ניתנה הבעה"בטישקייט על תורה והכח לפעול ענין חדש בתורה, לכן כשהמדובר הוא - לא סתם החדרת קדושה ע"י מצוה מסויימת, אלא **תורה**, צ"ל דוקא ע"י משה וכנ"ל, עכ"פ "ציווי" שזהו נתינת כח, אך מ"מ אי"צ שהפעולה תהי' דוקא ע"י משה.

ועוד יש להוסיף, שלכן מצינו שבציווי זה השתתפו זקני ישראל, צוה "משה וזקני ישראל את העם . . . ביום אשר תעברו" לרמוז לך, שבזה - "החדרת קדושה", כבר שייך גם לשאר בניי - "זקני ישראל" ולא רק פעולת משה, וק"ל.

תפלה בעבודת האדם

הת' מיכאל אפרים דאנאוו
≈ תלמיד בישיבה ≈

בלקו"ש ח"א ע" 152 מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א הסיפור של הרבנית רבקה (אשתו של האדמו"ר מהר"ש) שהצ"צ אמר לה: "בעסער עסן צוליב דאוונען ווי דאוונען צוליב עסן" (עין גם היום יום " שבט תשי"ג). וממשיך כ"ק אדמו"ר שליט"א לבאר שם, ההוראה שלומדים מסיפור זה וזלה"ק: "די ענינים פון מענטשן ווערן פאנאנדערגעטיילט בכלל אויף צווי סארטן: (א) די ענינים וואס מען טוט צוליב דער אויבערשטן אזוי ווי לימוד התורה תפלה און קיום המצות. (ב) די ענינים וואס מען טוט צוליב זיך . . . די נקודה פנימית פון די צוויי סוגים איז "דאוונען" און "עסן", דער ערשטער סארט איז "דאוונען" ווארום דער ענין פון דאוונען איז ווענדן זיך, באהעפטן זיך און דע לפני מי אתה עומד - לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא..." עכלה"ק.

ומבואר כאן דכל עניני קדושה שעושים להקב"ה, זה נכלל בהענין של "דאוונען" (תפלה).

ואולי יש להעיר ע"ז מהמבואר בלקו"ת פי בלק דף ע"י טור ד', דמבאר שם אדה"ז דמצות תפלה היא מדרבנן ואינה ממנין המצוות כי היא בדוגמת חוט השדרה שאינו במנין הרמ"ח אברים ומ"מ הוא הוא המעמיד ומקיים כל האברים וכמו"כ במצות התפלה שאינה במנין הרמ"ח פקודין דמלכא (כנגד רמ"ח אברים דמלכא), ומ"מ היא (העבודת התפלה) היא המעמיד ומקיים קיום כל הרמ"ח מי"ע וכל עניני תורה ומצוות (וכמו"כ עיין בספר יין מלכות על הרמב"ם שם עמוד 102), דעפ"ז שפיר מובן בהשיחה הנ"ל הטעם שכל עניני תורה ומצוות שעושים להקב"ה, נכלל בענין "דאוונען" (עבודת התפלה) כי היא הנותן חיות וקיום לכל עניני תורה ומצוות.

מ א ר י כ " ק א ד " ש

קיום המצוות בזמן הגלות

הח' זלמן מנדלסון
חות"ל כפ"ח - אה"ק

בקונטרס כ"ד טבת ש.ז. ד"ה "חבאים ירש יעקב" מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א באותיות א' ב' ב' פירושים בחבאים ירש יעקב, א' שקאי על גילוי שורש הנשמה לעת"ל, ב' שקאי על קיום המצוות. ובוה גופא ב' אופנים: השרשת יעקב בהמצוות והשרשת המצוות ביעקב, והפ"י דחבאים ירש יעקב בהשרשת המצוות ביעקב הוא שכדי שיהי' ההשרשה דהמצוות ביעקב, הוא ע"י הבאים, הביאה למצרים, שענינה גלות מצרים שהיתה הכנה למי"ת וכמו"כ כל ענין הגלויות הוא השרשת המצוות בישראל, לפי שהם הכנה ללעת"ל, ז.א. שפ"י זה קאי על העבודה דזמן הגלות.

ובסוף אות ב' כתב "וייל דזה שבדרוש הנ"ל דהצ"צ אינו מעתיק פ"י זה בהבאים ישרש יעקב שזה קאי על קיום המצוות שבזמן הגלות הוא כי זה שהגילויים דלעת"ל תלויים במעשינו ועבודתינו, הוא במעשינו ועבודתינו שבכל הזמנים הן בזמן הבית והן בזמן הגלות שבכ"א מהם יש מעלה כדלקמן וישרש יעקב להביאור שבדרוש זה קאי על קיום המצוות שבכל הזמנים".

היינו, שהטעם ע"ז שלא מביא הצ"צ פ"י זה שקאי על העבודה דזמן הגלות, כי העבודה דזמן הגלות הי"ה עבודה פרטית ובזמן פרטי, והיות והגילויים דלעת"ל תלויים במעשינו ועבודתינו שבכל הזמנים, לכן הביא פ"י להבאים ישרש יעקב כאן שקאי על קיום המצוות שבכל הזמנים הן בזמן הבית והן בזמן הגלות ומשי"ה לא הביא הפ"י הנ"ל דזמה"ג לפי שאינו עבודה כללית.

וצלח"ב:

א) באות ג' מבאר בארוכה ב' ענינים בקיום המצוות, המשכת האור ע"י מעשה המצוות והבירור שנפעל על ידה, אך "מהחילוקים שבין שני הענינים דהמשכה שע"י קיום המצוות היא בזמן הבית יותר מבזמן הגלות, כי ההמשכה שע"י מעשה המצוות היא בעיקר כשהעשיה היא בביטול וכיוון שענין הביטול הוא בעיקר בזמן הבית . . . לכן ההמשכה שע"י קיום המצוות בזמן הבית היתה המשכה נעלית יותר . . . והענין דהתהפכה חשוכא לנהורא שע"י קיום המצוות הוא בעיקר בזמן הגלות כי החושך והגוף והנה"ב דהעולם כמו שהם הוא חושך גדול יותר מהחושך שלהם כמו שהם מצ"ע"י כו'.

ז.א. שהן בזמן הבית והן בזמן הגלות ישנו הן הענין דהמשכה שע"י המצוות והן הענין דאתהפכה חשוכא לנהורא, אלא שאעפ"כ ההמשכה ישנה בעיקר בזמן הבית לפי שהעשיה היא בביטול, והאתהפכה ישנו בעיקר בזמן הגלות לפי שאז נתוסף חושך כו', אך מ"מ ישנו את שני סוגי העבודות בשני הזמנים.

וא"כ לכאורה קשה ממה שנא' לעיל בהמאמר שהטעם לזה דאדמו"ר הצ"צ לא הביא הפ"י דקאי על זמן הגלות לפי שאינה שייכת בכל הזמנים משא"כ הפ"י שהביא שייך לכל הזמנים, דהלא גם עבודת הגלות, בירור, ישנה בכל הזמנים כמבואר בס"ג, (ואע"פ שהביאה רק בלי "עיקר", הרי ל' זה נא' גם לגבי העבודה דזמן הבית, המשכה, ואעפ"כ ה"ה עבודה כללית).

וא"כ צלה"ב מדוע (להסבר זה שבמאמר) לא הביא הצ"צ גם פי' זה בהבאים ישרש יעקב?

אמנם יש לדייק, שבאות ה' כותב "מעלת העבודה שבזמן הגלות היא בנוגע להבירור שע"י המצות, משא"כ ההמשכה שע"י המצוה היא יותר בהעבודה שבזמן הבית". וא"כ משמע מדיוק הלי' שענין ההמשכה ישנו בכל הזמנים משא"כ הענין דהבירור, וצ"ב הטעם להחילוק בין ההמשכה להבירור ולכאורה גם הבירור ישנו בכל הזמנים.

ב) בסעיף ד' מבאר שהיות וכל הגילויים דלעת"ל תלויים במעשינו ועבודתינו שבכל הזמנים, לכן דרוש הן הענין דהמשכה ע"י המצות והן הענין דבירור, ובאות ה' כותב שהחילוק שביניהם "דבענין ההמשכה שע"י המצוות, כיון שהשלימות דהמשכה היא שהמשכה תהי' בגילוי, הרי גם ענינה של (העבודה ו)ההמשכה עכשיו הוא שיהי' לעת"ל הגילוי שלה, ובענין הבירור שע"י המצוות, כיון שענינה של העבודה הוא בירור החושך, היינו שבעבודה זו נרגש שיסנו חושך שצריך לברור, הרי העבודה עכשיו והגילוי דלעתיד שיהי' ע"י, הם שני ענינים".

וכותב שעפ"ז יובן מדוע הצ"צ לא הביא פי' הנ"ל בהבאים ישרש יעקב שקאי על הירידה בגלות "כי מזה שקיום המצוות עכשיו נקי בכתוב בשם השרשה, דענינה של השרשה (זריעה) הוא בכדי להביא צמיחה, מוכח, שהענין דקיום המצוות שבפסוק זה הוא ההמשכה שע"י המצוה ולא בהבירור שנעשה על ידה, ולכן אינו מביא כאן הפירוש שהבאים קאי על הירידה בגלות, כי מעלת העבודה שבזמן הגלות היא בנוגע להבירור שע"י המצוה,

משא"כ ההמשכה שע"י המצווה היא יותר בהעבודה שבזמן הבית (כנ"ל סעיף ג-ד)".

וא"כ צלה"ב, שהרי בסס"ב (מתחיל לבאר מדוע הצ"צ לא הביא הפ"י דקאי על העבודה דגלות משום שהיא עבודה שאינה שייכת לכל הזמנים (ביהמ"ק וגלות), משא"כ הפ"י שהביא, הביאו משום ששייך לכל הזמנים, ובאות ה' כותב שהטעם לכך שפ"י זה הביא וזה לא הביא כי היות וענינה של השרשה, הוא זריעה וצמיחה, וזה דווקא בהמשכה, אך הפ"י דקאי על גלות אין ענינו השרשה, זריעה וצמיחה ומשו"כ לא הביאו.

וא"כ לכאורה ה"ז ב' הסברים נפרדים אם מצד עבודה פרטית - כללית או כי דרוש דוקא ענין של השרשה, (ולכאורה, רק מצד הסיבה של צמיחה, הרי אפילו אם המשכה היתה עבודה פרטית ובזמן הגלות גם צריך להביא פ"י זה כי ענינו השרשה, צמיחה ומה נוגע אם זה עבודה פרטית או כללית?).

■ ■ ■

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

בפירש"י בשלח (פי"ד פכ"ו)

הח' שניאור זלמן פכזר
≈ תלמיד בישיבה ≈

בנוגע למה שנתבאר בגיליון הקודם בנוגע פירוש רש"י (פי"ד פכ"ו) ד"ה וישבו המים שהמים היו צריכים רק לחזור **למקומם** ולא ה"י נס מיוחד שיחזרו **למצבם** הקודם ונתבאר שהמים היו קפואים וחזרו למקומם וממילא כסו על המצרים ורק אח"כ נהפכו למים רגילים והובא ע"ז ראי' מרש"י פט"ו פ"ח ד"ה קפאו "ונעשו כאבנים" שלא מיד חזרו למים אלא שלכאורה משם ראי' לסתור שהרי משמע שה"י נס מיוחד שהמים הוקשו לאבנים משמע שקודם היו כבר מים רגילים.

והנה בנוגע לאופן מצב המים בזמן קייס ישנם כמה אופנים:

(א) דעת הזקנים מבעלי התוסי (פטי"ו פי"ח) שני שלישים שלמטה קפאו והשליש של מעלה נבקע.

(ב) רשבי"ם פי"ד פכ"א "ברוח קדים" "כדרך ארץ עשה הקב"ה שהרוח מייבש ומקריש את הנהרות".

(ג) רמב"ן (באמצע פכ"ד) "ניבוש מקורו ויחרב מעיינו כו"ו".

(ד) אבן עזרא (פכ"ב) "שנקרשו המים ואחר עבור רוב ישראל המים שהיו להם חמה נמסו וזהו וישבו כו"ו".

(ה) ספרנו (פכ"א) רוח הקדים הקפיא טיט קרקע הים (ועי"ד הבעלי התוסי).

(ו) אוה"ח (פכ"א) "הקדים רוח קדים לחקפות עמקי המים" (ועיין שם בסוף פירושו).

(ז) דעת אדה"ז בתניא (שער היחוד והאמונה פי"ב) "והוא פלא גדול יותר מקריעת ים סוף עדי"ם שהוליד ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה ויבקעו המים ונצבו כמו נד וכחומה ואילו הפסיק ה' את הרוח כרגע היו המים חוזרים וניגרים במורד כדרכם וטבעם ולא קמו כחומה בלי ספק אף שהטבע הזה במים גם כן נברא ומחודש יש מאין...".

והנה דעת רש"י משמע שהמים לא קפאו לא מתחתיהם (כמו שמוכח בפסוק קפאו תהומות שלא פירש כדעת בעלי התוסי וכן עה"פ ברוח קדים לא פירש כלום) ולא מצדיהם ועפי"ז מובן גם הרש"י הנ"ל (פי"ד פכ"ו ד"ה וישבו המים) שלא הי' פעולה מיוחדת שהמים יחזרו ואם היו קפואים או יבשים היו צריכים פעולה מיוחדת ולכאורה זה ממש כדעת אדה"ז שהרוח שינתה את טבע המים וכשנפסק הרוח קדים מיד המים חזרו לטבעם לרדת במורד אלא שלכאורה איפה רואים עי"פ פשוטו של מקרא שרוח הקדים היתה כל זמן הבקיעה וי"ל שהרי כתוב בפכ"א "ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה" שהרוח היתה כל הלילה

ובקיעת הים וחזרתו למצבו הקודם היתה (פכ"ז) לפנות בוקר
ופירש"י "לעת שהבוקר פונה לבא" וא"כ הרוח קדים היתה כל
הזמן (ולכאורה זהו רא"י לדעת אדה"ז כי לפי הדעות שהמים
קפאו א"כ גם אחרי שהרוח הסתלקה היו עדיין המים יכולים
להשאר קפואים עכ"פ משך זמן ולא כרגע לחזור למצבם
הקודם).

אלא שעדיין צריך להבין איך יתכן שהרוח נשבה בזמן שבני
ישראל עברו את הים הרי ודאי שעברו במנוחה ואיך יתכן
שבאותו זמן תנשב הרוח ואולי י"ל שהרוח היתה מעל המים לא
בתוך הבקיעה ולכן במקום הבקיעה לא הי' רוח ובפרט שהיתה
חומה גבוהה.

והנה אם דעת רש"י כדעת אדה"ז נמצא שהנס הי' שהמים עמדו
על מקומם ובזה יובן דיוק רש"י (ד"ה וישבו המים הנ"ל)
"שזקופים ועומדים כחומה" שדייק רש"י שעומדים לא קפואים
וכי"ב.

≈ ≈ ≈

בפירש"י (פי"ח פ"ד)

בפרש"י פרשתינו (פי"ח פ"ד) "ויצלני מחרב פרעה" פירש"י
"כשגילו דתן ואבירם על דבר המצרי ובקש להרוג את משה נעשה
צוארו כעמוד של שיש".

וצריך להבין שהרי פירש רש"י בפי' שמות (פי"ב פט"ו) ויבקש
להרוג את משה "מסרו לקוסטינר להרגו ולא שלטה בו החרב הוא
שאמר משה ויצלני מחרב פרעה".

וא"כ למה בפרשתינו חוזר רש"י באריכות וה"י לו לפרש בקצרה
"וכשבקש פרעה להרוג את משה על דבר המצרי" או כלל לא לפרש
ולסמוך על פירושו כמה פרשיות קודם.

ועוד למה מוסיף נעשה צוארו כעמוד של שיש משאי"כ בפי שמות (ששם לכאורה עיקר סיפור המעשה) פירש בקצרה לא שלטה בו החרב.

ועוד למה צריך להתחיל ולפרש כשגילו דתן ואבירם על דבר המצרי מה נוגע זה שדתן ואבירם גילו לעצם הנס?

ועוד שלכאורה גם אם רש"י לא הי' מפרש כלום הי' הפסוק מובן בפשטות ולמה בכלל לרש"י לפרש?

ואולי י"ל שהי' קי' לרש"י הרי אליעזר הי' הבן השני של משה ואי"כ אם מרע"ה רצה להודות להקב"ה בקריאת שם בנו ע"ה הנס למה חכה מרע"ה עד הבן השני הי' צריך לקרוא לבנו הראשון ע"ש הנס.

וע"ז פירש רש"י שדתן ואבירם הם אלו שגרמו לפרעה לבקש להרג את משה והי' חשש שמא יעשו תחבולות להגיע למדין ומוסיף רש"י נעשה צוארו כעמוד של שיש שיש זה אבן טובה ויש חשש שירצו (מחמת תאות הממון) בכל האופנים לתפסו.

לכן משה רבינו חכה עד הולדת הבן השני אליעזר שזה הי' אחרי שהקב"ה אמר לו (פ"ד פ"ט) כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך ופירש"י "מי הם דתן ואבירם חיים היו אלא שירדו מנכסיהם והעניי חשוב כמות" כלומר שעדיין הם רצו להרוג את משה אבל כאשר הקב"ה הבטיח לו שהם כבר נעשו עניים (וממילא ירדה חשיבותם) ולכן אז כשנולד לו אליעזר (כמו שרואים שזמן המילה הי' באותו זמן של היציאה לדרך) קרא שמו ע"ש הנס כי אז נשלם הנס שויצלני מחרב פרעה כולל דתן ואבירם".

נ ג ל ה

אין נושאים נשים בחולו של מועד

הרב יעקב זאב ראטענשטרייך

≈ כולל אברכים ≈

שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א

ברמב"ם פ"י מהלכות אישות ה'י"ד: ואפילו בחולו של מועד אין נושאים נשים כמו שביארנו לפי שאין מערבין שמחה בשמחה שנאמר מלא שבוע זאת ונתנה לך גם את זאת וכו'.

הנה מה שכתב הרמב"ם "כמו שביארנו, לפי שאין מערבין שמחה בשמחה" כוונתו למה שכתב לעיל בהלכות יו"ט פ"ז ה'י"ז ט"ז וז"ל: ואין נושאים נשים ולא מייבמין במועד כדי שלא תשתכח שמחת החג בשמחת הנישואין וכו' ומארסין נשים במועד ובלבד שלא יעשה סעודת אירוסין ולא סעודת נישואין שלא יערב שמחה אחרת בשמחת החג, עכ"ל.

ויש לעיין בכמה שינויים (בלשונו ועוד) ומהם:

(א) בהלכות אישות כתב "לפי שאין מערבין שמחה בשמחה", ובהלכות יו"ט "שלא יערב שמחה אחרת בשמחת החג".

(ב) בהלכות אישות מוסיף הרמב"ם הפסוק (מובא בירושלמי פרק קמא דמו"ק הלכה ז') מלא שבוע זאת משא"כ בהלכות יו"ט ליכא.

ולכאורה יש לומר בזה בפשטות:

שמה שאין נושאים נשים בחושי"מ הוא מפני ב' דינים: (א) גורעין בשמחת יו"ט. (ב) גירעון בשמחת נישואין. שאסור למעט בשמחת יו"ט ע"י שעושה שמחת נישואין בו. וכן אין שמחת הנישואין בשלימותו כשנעשה בתוך יו"ט.

ולכן בהלכות יו"ט שעיקר ההדגשה בזה הדין של שמחת יו"ט, כתב הרמב"ם "שלא יערב שמחה אחרת בשמחת החג", שבה מדגיש החסרון שנעשה בשמחת החג ע"י נישואין. משא"כ בהלכות אישות כתב סתם "לפי שאין מערבין שמחה בשמחה".

ועפ"ז מובן למה הביא הרמב"ם הפסוק מלא שבוע זאת רק בהלכות אישות, שהפסוק מדגיש הענין של שמחת נישואין בשלימותו ולא של שמחת החג, ואין מקומו בהלי יו"ט.

ועפ"ז יובן למה חזר הרמב"ם בכלל על הדין שבהלי יו"ט אין נושאים נשים במועד בהלי אישות, כפי שהרמב"ם בעצמו כתב (בהלכות אישות) "כפי שביארנו", וד"ל.

גביע הוא כתבנית כוס אטום

הת' יוסף יצחק קעלער
 ≈ ר"מ בישיבה גדולה ≈
 אולבני

בהערות וביאורים גליון מט (תקח) עי' 20-22 האריך התי' מ.מ. ש"י שטראקס אודות מ"ש הרמב"ם בפירוש המשניות מנחות פ"ג מ"ז [תרגום קאפח] שכותב ע"ד הגביע במנורת בית המקדש: "והגביע הוא כתבנית כוס אטום אלא שהשוליים שלו צרים כו"י ומפרש שהגביע הי' אטום ולא חלול.

בגליון טז (תקכו) הקשה ע"ז הרב ברוך אבערלאנדער דחיכן מצינו כוסות אטומים, הרי אם זה כוס אין זה יכול להיות אטום, עי"ש.

[ועי"ש מה שהעיר בפ"י אאמו"ר בגליון נ (תקט) יעו"ש, דחוא מותיב לה והוא מפרק].

שוב כתב דבמקור הערבי של סה"מ נאמר "מצמת" ואת זה תרגם קאפח "אטום".

אמנם בהערותינו לתרגום רס"ג (בפי' בהעלותך י, ב) כתב קאפח שלתיבת "מצמת" ישנם כמה פירושים.

ועפי"ז? רוצה לומר דאולי י"ל כך גם גבי "מצמת" שכותב הרמב"ם גבי גביע המנורה שהכוונה לא שהוא אטום אלא שהוא שלם בלי בקע וסדק.

ואולי עוד יותר עיקר כוונתו חלק מבחוץ בלי ציורים, כי אולי זה עיקר הכוונה של בלי בקע וסדק שאינו חלק, עיי"ש בארוכה.

ותמוה שחרי מפורש ברמב"ם פ"ג מהל' בית הבחירה שהגביעים כפתורים ופרחים של המנורה כולם משוקדים והיינו שישנם ציורים עליהם ויעוי' בארוכה בלקו"ש חכ"ו תרומה (תשמ"ו) ובס"ז, [נעתק בחידושים וביאורים להל' בית הבחירה].

ואולי י"ל שהכוונה כאן "אטום" לא בניגוד לחלול, כי אם בניגוד לשקוף.

פי' דאטום הוא עצם שאין האור חודר דרכו (כגון אבן עץ ומתכות) ואילו שקוף הוא עצם שהאור חודר דרכו (כגון זכוכית) [וכמ"ש גבי מקדש שלמה: חלונות שקופים אטומים שממנו אורה יוצאת לכל העולם אך מאידך גיסא אין אור נכנס דרכו לפנים הבית מבחוץ].

ולפי"ז? קאי כאן על הגדרה של גביע בניגוד לכוס.

(ובזה יתורץ מדוע לא הזכיר מזה במשנה תורה שחרי כאן בלאו הכי הרי הי' זהב).

[**אך** באמת נראה יותר שהצדק כאן עם התרגום העתיק של פח"מ שכתב: "והגביע כתבנית כוס מקשה" דהיינו שכוס יכול להיות מורכב מחלקים שונים אך גביע נעשה מקשה ודו"ק].

ועדיין צ"ע.

ש ו נ ו ת

לב לדעת, עינים לראות, אזנים לשמוע

הת' לוי רייצעס
 ≈ תות"ל 770 ≈

ע"פ המנהג (ראה ספר המנהגים חבי"ד) לומר בסוף שמו"ע הפסוקים של שם קדשו דנשיא הדור - ובנדו"ד הפסוק דשם הראשון של כ"ק אדמו"ר שליט"א נשיא דורנו (ע"פ מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א להר"ר רפאל כהן ע"ה) הוא "מאור עינים ישמח לב ושמועה טובה תדשן עצם", יש להעיר שבפסוק זה מודגש "לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע" (באופן דקאים איניש אדעתי דרבי) - "מאור עינים (עינים לראות) ישמח לב (לב לדעת) ושמועה טובה (אזנים לשמוע) תדשן עצם (באופן ד"קיום" כשיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בשבת פ' בא).

~~~~~

אמירת יגמה"ר ביחיד

הת' מרדכי גלזמן
 ≈ תות"ל 770 ≈

בגליון תקא סייט הובא שאי שאל פעם את כ"ק אדמו"ר שליט"א, האם נוהגים לומר את יגמה"ר ביחיד בניגון וטעמים כמ"ש בשו"ע סי' תקס"ה ס"ה ובמ"א שם סק"ה, וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א שלא שמע מזה.

וראיתי בקובץ הערות דכפ"ח גליון פג ס"ט שפלפלו באריכות בהנ"ל בדרכים שונים ומשונים ובתוך הדברים כתבו "שלא מצינו חולק ואומר שא"א לומר [היגמה"ר] כקורא בתורה בניגון וטעמים, וא"כ מדוע שמנהגנו לא יהי כד"ו ובסוף מסיק הכותב הנכבד "ואולי במשך הזמן נשתבש תוכן התשובה".

[והנה ישנו כלל ידוע אשר לא ראינו אינו ראוי וכי מפני שהכותב הנייל לא מצא מאן דהו שיאמר אחרת הרי הוא מטיל מום בקדשים, בזמן שהסיפור הנייל נשמע מהר"ר צה"ג שי' שהוא עצמו שאל את כ"ק אדמו"ר שליט"א והוא עצמו זכה לשמוע המענה].

ולעצם הענין יעויין בשו"ת מנח"א ח"ד סימן כ"ב והובא ג"כ בדרכי חיים ושולם (מונקאטש) ס"ק ק"צ כשמתפלל ביחיד לא יאמר הי"ג מדות כלל אפי' בניגון וטעמיהם לא יאמר".

ועיין ג"כ במשמרת שלום (קוידינוב) סי' י"ב ס"ג ובבן איש חי פ' כי תשא אות ט'.

ומובן ופשוט שמענה כ"ק אדמו"ר שליט"א שלא שמע מזה, היינו, שלא שמע שינהגו כד.

ולא באתי אלא להעיר.

הוספות והערות על ספר המנהגים - מנהגי חב"ד

הרב אברהם ישעי' הולצברג
≈ ר"מ במתיבתא ≈

בתחלת ספר המנהגים מביא וז"ל: נוהגים עפ"י הדינים ומנהגים שנדפסו בסידור רבנו הזקן אף שבכמה מהם הכריע נגד השו"ע שלו אבל כבר מבואר שיש לנהוג כהסידור מפני שהוא חובר באחרונה.

ויש להוסיף ע"פ אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א חט"ז ע' פד, וזלה"ק: ...**שבהיום** יום נדפס אחרת מאשר בסידור - הנה ידוע הכלל בענינים כגון דא שנוהגים כנוסח אחרון, ומובן זה ופשוט שהרי בעת עריכת היום יום, ידעו והתבוננו בהכתוב בסידור.

מצות ציצית טלית מצמר

מצוה מן המובחר ליזהר שיהיו לו טלית גדול [וטלית קטן] של צמר לבן ויטיל ציצית של צמר לבן וכן נוהגים.

מצוה מן המובחר . . צמר לבן: שוייע הלכות ציצית סימן ט סעיף ו' שוייע אדמה"ז ס"ט ס"ד (ולהעיר שאדמה"ז בשולחנו מוסיף טלית קטן משא"כ בשוייע המחבר מביא טלית סתם ע"ש):

טלית . . צמר . . ציצית . . צמר: משנה ברורה סימן ט' סק"ה כף החיים שם סק"ה.

וכן נוהגים: פסקי תשל"ה הלכות ציצית סעיף ג', מטה משה דיני ציצית, דרכי חיים ושלוש מנהגי הרבי ממונקאטש ז"ל מצות ציצית סליט לקוטי מהרי"ח. וכן נוהגין בקרב אנ"ש.

מצות ציצית ט"ק בפנים - ציצית בחוץ

נוהגים ללבוש הט"ק תחת הבגדים והציציות מבחוץ.

נוהגים . . מבחוץ: שיחת ש"פ פקודי תשמ"א ש"פ מקץ מובא שכך אנו נוהגים עכשיו.

ללבוש הט"ק תחת הבגדים: בעל העיטור הלי ציצית סוף החלק השלישי: ספר היראה לרבינו יונה קרוב לתחלתו: מרדכי הלי ציצית ס"י תתקמ"ג (בשם מהר"ם מרוטנבורג) ותענית ס' תרל"ז שו"ת הרדב"ז ח"ה ב' אלפים קו: שם ב'קס ועוד וראה שוייע אדמה"ז סימן ח' סעיף יח מקורו מכתבי האריז"ל פע"ח שער הציצית פ"א ועד"ז בשער הכוונות הובאו במאסף לכל המחנות לשוייע או"ח ס"ח שם אבל שם כתוב שגם הציצית צ"ל בפנים ולהעיר מהמחבר בשוייע הלי ציצית ס"ח ס"א והובא בשוייע אדמה"ז שם ס"ח. לחיפך, וראה בכל הני"ל לקו"ש שלח תשמ"ט בארוכה.

נוהגים ללבוש הט"ק תחת הבגדים והציציות בחוץ: מגי"א שם סקיי"ג. והנוהגים כך הוא כדי לצאת ידי האריז"ל והמחבר הנייל עיין עדי"ז בלקוי"ש שם.

והציציות בחוץ: ולא מחזי כיוהרא לקוי"ש חיי"ב ע"י 206 שיחת ש"יפ פקודי תשמ"א (בלתי מוגה).

מצות ציצית ציצית - אצל קטן

ילד . . כשיתחיל לילך ברגליו להלבישו ציצית ובמיוחד נהגו להדר להרגילו מעת גזיזת השערות דהיינו מגיל שלש שנים ומדייקים שילכו עם הציצית בחוץ.

כשיתחיל: ציצית: אגרות קודש אדמו"ר מוהרש"יב ח"יב ע"י תתקה.

נהגו להדר: היום יום ע"י נא.

ומדייקים: בחוץ: לקוי"ש חכ"א ע"י 311. ש"יפ פקודי פ' שקלים תשמ"א סעיף מ"ה (בלתי מוגה).

מצות ציצית כיסוי הראש בטלית

יש לכסות גם את הראש בטלית כל משך זמן התפלה.

יש לכסות . . התפלה: ראה אגרות קודש חיי"ב ע"י שפג.

לכסות את הראש: . . תפלה: שו"ע סימן ח' ס"ב ונו"כ משנה ברורה שם לקוטי מהרי"ח סדר מצות ציצית ועיין במאסף לכל המחנות ס"ק י"ג, יד, ובספר מנהגי אריז"ל ומובא גם במגי"א ועוד שהיה מכסה גם התפילין של ראש ובשו"ע אדמה"ז סימן כו סעיף כג מובא תפילין של ראש טוב להיותם גלויים ונראים וא"כ משמע שצריך להתנהג לא כאריז"ל אבל ע"י המובא בשער הכולל בתחלתו שאדמה"ז בשלחנו נמשך אחר הפוסקים ולכן שם

הוא כותב כהפוסקים משא"כ בדבר שהמקובלים מחולקים עם הפוסקים ששם צריך להתנהג כמקובלים. עפ"ז משמע שצריך לנהוג כארז"ל שצריך לכסות גם התפילין של ראש ולפועל לא ראינו שנוהגים כן אולי י"ל שאנו נוהגים כמבואר בנימוקי אורח חיים סימן רע"א סק"י ב (ממונקטש) לכסות המעברתא וקצת מן הבית עצמו ג"כ.

מצות ציצית

כוונתו

בהתעטפו יכוין שצונו הקב"ה להתעטף בו כדי שזכור כל מצותיו לעשותם שנאמר וראיתם אותם וזכרתם וגו'.

וכן יכוין כמ"ש בזהר להמשיך עליו ממלכותו ית' אשר היא מלכות כל עולמים וכו' לייחדה עלינו ע"י מצוה זו.

בהתעטפו . . . וזכרתם וגו': שו"ע סימן ח' סעיף ח' אדמה"ז בשלחנו סימן ח' סעיף יז וכן בסידורו.

יכוין . . . בו: תניא פמ"א. וראה אגרות קודש ח"י"ד ע"י שכת.

~~~~~

ראיון עם כ"ק אדמו"ר מהרי"צ ג"ע בשנת תר"צ

הרב שאול שמעון דויטש
≈ תושב השכונה ≈

תודה לא-ל שז"ע בא לידי עתון משנת תר"ץ (דער אידישער ראקארד, י"ח אייר תר"ץ) שנדפס בו "אינטערוויוא עם כ"ק אדמו"ר מהרי"צ ג"ע. "דער אידישער ראקארד" הי' עתון בעיר של סט. לואיס ובעת הביקור של כ"ק אדמו"ר מהרי"צ ג"ע. לואיס זכה העתון לפגישה מיוחדת עם הרבי ז"ל. ובשביל הענינים הנוראים שכתובים בו הנני מעתיק מ"ש שם בשלימותה:

"ליובאוויטשער רבי אפטימיסטיש וועגן אידישקייט אין אמעריקא - דורך דער רעקאמענדאציע פון קאלעגע א.ל. געלמאן, רעדאקטער פונם "אידישער רעקארד", האט זיך איינגעגעבען צו האבן א לאנגע געשפרעך מיטן ליובאוויטשער רביין אדמו"ר ר' יוסף יצחק שניאורסאן, וועלכער האט גוויילט די לעצטע אכט טעג אין סט. לואיס.

"איהר זענט דער ערשטער צייטונגסמאן וואס האט דאס געלעגענהייט צו האבען א פערזעהנליכען געשפרעך מיטן שווער זאל לעבען", האט מיר געזאגט הרב גור אריה, דעם איידעם, **"דער רבי האט פאר דער גאנצער צייט, וואס ער רייזט ארום איבער אייראפא און אמעריקא, כמעט נישט געגעבען קיין אינטערוויוא פאר פארשטעהר פון דער פרעסע האט הרב גור-אריה צוגעגעבען. שוין ניט איינמאהל האבען פארשיעדענע צייטונגס-לייט געמאכט א פארזוך זיך באגעגענען מיטן שווער זאל לעבען, סיי אין אייראפא און סיי אין אמעריקא, אבער דאס האט זיך קיינמאל ניט איינגעגעבען."**

"דער רבי, האט ער ווייטער געזאגט, זוכט ניט קיין פובליסטי, די הייליגע שליוחות וואס ער האט אויף זיך גענומען צו באקענען די ברייטע אידישער וועלט מיט דער פאקמישער לאגע פונם אידישע קבוץ אין רוסלאנד, און רוחניות נאך מעהר ווי גשמיות, ווי אויך שאפען געוויסע מאטעריעלע שטיצע פאר די תורה-אנשטאלמען, וועלכע געפינען זיך אונטער דירעקטער השפעה, אט די דאזיקע מיסיע וויל ער דורכפיהרען ניט מיט קיין טאנצען און פויקען, נאך אויף א גאנץ באשיידענעם אויפן. און דערפאר איז ער בכלל געגען וועלכע איז פארם פון אינטערוויען און געשפרעכען מיט צייטונגסלייט, וועלכע יאגען זיך מעהר טענטייל נאך ענסאציעס און אט דערפאר ווייס איך ניט צו וועט אייך ערלויבט זיין פארעפענטליכען דעם גאנצען אינהאלט פון אייער געשפרעך מיטן רביין.

"איבעריגענס, האט הרב גור-אריה פארענדיגט, אויב מר. געלמאן האט זיך מיט אייך משתדל געווען ביים רביין פרובירט אויס אייער מזל. פיללייכט וועט זיך אייך

איינגעבען א מוצלח זייט איהר שוין מיט דעם געשפרעך אליין.

אין עטליכע מינוט ארום האט דער גבאי פאר מיר געעפענט דעם רבי'ס חדר מיוחד און מיך אריין געלאזט, נאך דער געוועהנליכען "שלום עליכם" האט דער רבי מיר אנגעוויזן אויף א שטוהל געגענאיבער זיין פלאץ און מיר געפרעגט וועגן מיין פערלאנג.

- **"רבי,** כיוואלט וועלען וויסען אייער מיינונג וועגען דעם צוקונפט פון אונזערע ברידער אין רוסלאנד אויף דעם גייסטיגן געביעט, צי די אויסראטונגס פאליטיק פון יעווסעקען אין די לעצטע 12 יאהר האט שוין חלילה אונטערבראכען דעם אידישען גייסט צו אזוי נאך פאראן א שטיקעל האפנונג פאר בעסערע צייטען?!"

דער רבי האט א טיעפען קנייטש געטאהן דעם שטערען ווי איינער וואס וויל פארטרייבען פון זיך א בייזען געדאנקען און גלייך געענפערט:

"חס ושלום, אויף קיין איין מינוט קען איך ניט דערלאזען דעם געדאנק אז דער בית ישראל אין רוסלאנד זאל פארלוירען געהן פאר אונז. בלויז די וואס קענען ניט דעם עקשנות'דיגען גייסט פון אונזערע רוסישע ברידער קענען דענקען וועגן דעם.

"יא - - האט דער רבי צוגעגעבען אביסעל באגייסטערט נאך א קורצען שווייגען - - ניט אומזיסט האט אונז משה רבינו טיטולירט מיט'ן נאמען "עם קשה עורף", אויב מיר זענען אפט מאהל נאכגעביג און אמאהל טאקע שוין צופיהל נאכגעביג אין זאכען וואס האבען א שייכות צו אונזערע פריוואטע אינטערעסען, זענען מיר דערפאר אבער טיעף איינגעשפארט עקשנות'דיג פארביטערט ווען עס קומט פאר די ענינים ריהרען אן אונזער צוגעבונדענקייט צו אונזער הייליגער רעליגיע, צו אונזער ירושת אבות.

"און נאר די, וואס זענען ניט באקאנט מיט דער פאקטישער לאגע דארט, אדער וואס ווילען אפשר אומיסטען צומאכען זייערע אויגען קענען דעריבער אריינפאלען אין יאוש בנוגע דער צוקונפט פון רעליגיע און תורה לערנען אין רוסלאנד.

"דער גייסט פון אידישער עקשנות בנוגע תורה און מצות איז צו מערקען אין רוסלאנד ניט נאר ביים עלטערען דור, וועלכער איז גאנץ נאטירליך, נאר אויך ביי א גרויסען טייל פון דער יוגענט, און אפילו ביי גאר קליינע קינדער, מסירות נפש פאר תורה לערנען און קיום המצות איז א גאנץ סופטא ערשיינוג היינט צוטאג אין רוסלאנד אויך ביים יונגען אונטערוואקסענען דור דארט.

"אמת, די צאהל פון אט אזעלכע עקשנים איז נאך יעצט ניט גרויס גענוג, ווי מיר איבערגעגעבענע אידען וואלטען עס וועלען. אבער אט דער "שאר ישוב" גיט אונז די בעסטע האפנונגען, אז מיט פרומקייט און תורה לערנען איז נאך די לאגע ניט אזוי שטארק געפעהרליך אין רוסלאנד.

"אידישקייט אין רוסלאנד וועט ניט אונטערגעהן קיינמאל, די אידישער עקשנות איז בלויז נאך איינמאהל געשטעלט געווארן צו א נסיון, און פונקט ווי אלע פריהערדיגע נסיונות אין דער הינזיכט האבען זיך געענדיגט מיט א נצחון אויף אונזער זייט אָנז וועט אויך דער איצטיגער נסיון אונז ארויפיהרען בלויז געשטארקט און פאפעסטיגט אין תורה און מצות, האט דער רבי פארענדיגט זיין ענפער.

- און וואס דיינקט איהר, רבי וועגען דער צוקונפט פון תורה און אידישקייט ביי אונז אין אמעריקא? האב איך ווייטער געפרעגט.

"אט זעהט איהר, האט דער רבי געענפערט, אויף אט דער פראגע איז מיר שוין אביסעלע שווערער צו ענפערן ווי אויף דער פריהרדיגער, אבער אויך דא בין איך ניט אזוי שטארק פעסימיסטיש ווי אנדערע אייראפעאייע אידען וואס באזוכען אמעריקע, אויפן ערשטען קוק קען עס אפשר אויסזעהן

אביסעלע ווילט, עס איז אבער א פאקט, אז די אמעריקאנער אידישע יוגענד פארמאנט א טיעפען רעליגיעזן געפיהל און ביינקט נאך אידישקייט. די פארשיעדענע רעליגעזע יוגענדליכע אינסטיטוציעס, וועלכע עקזיסטירען דא אין לאנד, זענען דער בעסטער באווייז דערצו, וואס עס פעהלט דערביי איז בלויז, דאס, אז דער עלטערער דור זאל פון זיין זייט אויפהערען זיך צו באציהען מיט יאוש צום צוקונפט פון אידישקייט אין אמעריקא און זאל זיך מעהר פאראינטערעסירען מיט'ן יונגען דור, א גרויסער הילף און דעם הינזיכט וואלט געקאנט געבען די היגע אידישע פרעסע, וועלכע איז א גרויסער פאקטאר אינים היגען אידישען לעבען.

- **"ערלויבט מיר רבי, אייך שטעלען נאך א פראגע, צו זענט איהר צופרידען מיט דער מאטעריעלער זייט פון אייער שליחות קיין אמעריקא? האט דאס אמעריקאנער אידענטום זיך גענוג ווארים אפגערופען פאר די מוסדות התורה, וואס ווערען געשטיצט דורך אייך?**

- **ווען** דאס וואלט זיין דער איינציגער צוועק פון מיין באזוך דא אין אמעריקא, אט דער רבי געענפערט, וואלט אפשר כדאי געווען אויף דעם אפשטעלען, דער אמת איז אז דאס איז נאר א טהייל, און נאר א קליינער טייל, פון דעם צוועק, וואס איך האב זיך געשטעלט צו מיין רייזע אהער, דער הויפ צוועק פון מיין נסיעה איז געווען צו באקענען מיט דעם היגען מצב און מיט דער הילף פון גדולי ישראל דא אין לאנד, אויפהויבען דעם מצב פון אידישקייט און תורה צווישען אמעריקאנער אידען. אויב דאס וועט זיך מיר, מיט אטיס הילף איינגעבען אין א וולעכער עס איז מאס וועט דאס שוין זיין די גרעסטע באפרידיגונג פאר מיין רייזע אהער.

איז מיר ערלויבט, רבי, איבער צו געבען א תמצית פון זונזער געשפרעך פאר די לענער פון דיזער צייטונג - האב זיך צום לעצטע א פרעג געטאהן.

געוויס איז די זאך פאר מיר א שטיקעל קרבן, ווייל כיהאב זיינמאל ניט געוואלט און וויל איצט אויך ניט צו מאכען

קיין שום וועזען פון מיין פערזענליכקייט, צוליעב דעם טאקע גיב איך קיינמאל ניט קיין אינטערוויאווען פאר פארשטעהער פון די צייטונגען, נאר אויב מר. געלמאן, דער רעדאקטאר פון דיעזע צייטונג און אויך איהר אליין דענקט אז דברים שבכתב צוזאמען מיט דברים שבעל פה וואס כיהאב גערעדט אין סט. לואיס וועלען העלפן עס זאל לפחות צוקומען כאטש איין פאר תפילין און א אידישער שטוב, אדער מיט העלפען שמירת שבת, טהרת המשפחה, למוד התורה און פרומקייט בכלל, בין איך צופרידען דאס מאהל אוועק בויגען מיין פרינציפ אין א זייט און אייך ערלויבען פארענפענטליכען דאס וואס מר. געלמאן און איהר רעכענט פאר גלייך" האט דער פארענדיגט.

אין משך פונים געשפרעך, וועלכער האט זיך פארצויגען איבער 45 מינוט, האט דער רבי באריהרט פיעלע וויכטיגע פראגען וואס זיינען פארבונדען מיט זיין אויפהאלטען זיך אין אמעריקא אבער ניט אלעס וואס איז גערעדט געווארען איז מיר ערלויבט צו פארעפענטליכען.

אין אלגעמיין האט דער רבי געמאכט אויף מיר א קאלאסאלען איינדרוק, ער באזיצט אלע אייגענשאפען פון גאר א גרויסע פערזענליכקייט."

מדברי אדמו"ר הרי"צ נייע נראה שיש לסמוך על דברי א.ל. געלמאן ע"כ יש להעתיק ג"כ מ"ש א.ל. געלמאן בעתון הנייל אפריל 4 תוכן קצר מדברי אדמו"ר הרי"צ זצ"ל שדבר במלון מאריסאן בשיקגו "אזוי ווי די שווארצע אינקוויזיציע אין שפאניען האט אנשטאט אפצוואוישען די אידישע רעליגאן און דאס אידישע לעבען, געשאפען מאראלישע גבורים. מארטירען און העלדען, אזוי שאפט איצט די רוסישער אינקוויזיציע אין רוסלאנד א דור פון מארטירער און העלצען. די רדיפות אויף אידישקייט אין רוסלאנד וועלען דאס אידישע לעבען בייגען אבער ניט ברעכען - זיי וועלען בייגען דעם אידישען גון אבער זיי וועלען שטארקען די אידישע נשמה."

לעילוי נשמת

הרבני הווי"ח אי"א גומל חסד בגופו
עוסק בצ"צ באמונה הצנע לכת
ר' אברהם אבא (הרופא) ע"ה ז"ל
זעליגזאן

בנו של הרה"ח ר' מיכאל אהרן בן
מרת שטערנא סלווה בת
מרת מוסיא הינדא בת
כ"ק הרה"ח ר' חיים אברהם בן
כ"ק אדמו"ר הזקן
ני"ע ז"ל

במשרתו בתור רופא זכה להציל אלפי יהודים
בעיר שנגהאי סין
המשיך במשרתו הנ"ל מעת בואו לארה"ב
וזכה לשמש בתור רופא פרטי בבית חיינו
במשך ארבעים שנה
נפטר ביום שלישי לסדר ורפא ירפא
כ"ה שבט תשמ"ט
תיניצ'ביה'

נדפס ע"י בני משפחתו שיחיו